

Familjeorienterat arbetssätt i familjer med missbruk eller beroende

Barnrättsdagarna 2024

Agnes Lundström & Maria Boustedt Hedvall, utredare
Socialstyrelsen

Barn som anhöriga

Många barn är anhöriga till förälder som:

- har ett missbruk eller beroende
- har en psykisk sjukdom el psykisk funktionsnedsättning
- har en allvarlig fysisk sjukdom eller skada
- är våldsutsatt/våldsutövare
- har avlidit oväntat
- är frihetsberövad

Barn behöver föräldrar som...

- ger barnet skydd och trygghet
- förstår barnets behov
- sätter sig in i barnets situation
- bekräftar och speglar barnet emotionellt
- är förutsägbar och pålitlig
- fungerar som rollmodell
- kan kommunicera egna känslor och tankar
- kan vara i relation till barnet

Vad substans-/alkoholbruk kan leda till

- Nedsatt minnesfunktion
- Svårt att läsa av och förstå andra människors känslor och sinnestillstånd
- Svårare att visa empati för andra
- Nedsatt impuls kontroll
- Svårt att läsa av sociala signaler
- Nedsatt förmåga till uppmärksamhet, självreflektion, planering och organisation
- Nedsatt omdöme

Källa: B. Blåvarg, Ersta Vändpunkten

Många barn i familjer med skadligt bruk, missbruk eller beroende

Vart femte barn – ca 430 000 - har någon gång under uppväxten haft minst en förälder med alkoholproblem

320 000 barn har påverkats negativt i någon utsträckning

215 000 barn uppger att de har påverkats mycket negativt

Ramstedt, M (red). Hur många barn växer upp med föräldrar som har alkoholproblem? - Resultat från en systematisk litteraturoversikt. Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, rapport 185, 2019.

Risk för allvarliga konsekvenser hos barnen

- Barn som riskerar att inte få sina grundläggande behov tillgodosedda
- utsätts för psykiska påfrestningar
- behöver ofta ta ett orimligt ansvar både för sig själva och för sina föräldrar och syskon
- konsekvenser både här och nu och längre fram i livet
- negativ påverkan på koncentrationsförmåga och skolresultaten
- ökad risk att utveckla egna svårigheter, t ex missbruk, psykisk ohälsa, kriminalitet eller annan social problematik.

Barns berättelser om livet med en närstående med missbruk och beroende

Alexandersson & Näsman: Barndom och föräldraskap i missbrukets skugga, 2015

Hela familjen påverkas

Kilde: Birgit Trembozz

Vilket stöd behöver barnet och familjen?

- Minska risk- och stärka skyddsfaktorer
- Stöd i föräldraskap
- Information och delaktighet
- Öppna samtal i familjen
- Skola och fritid
- Struktur i vardagen
- Rimligt ansvar

Familjeorienterat arbetssätt – vad är det?

- En helhetssyn på och en samverkan kring hela familjen
- Intern samordning mellan verksamhetens olika delar och enheter – utredningar, bedömningar och insatser
- Fokus på vars och ens individuella behov (barn, förälder/föräldrar), parrelationen, familjens behov
- Vad behövs för att minska risk och stärka skydd?

Ett perspektiv och ett arbetssätt

- Befintliga metoder och arbetssätt tillämpas inom ramen för det familjeorienterade arbetet
- Nära samarbete mellan olika verksamheter ökar kunskapen, både i det enskilda ärendet, och i de respektive verksamheterna

Familjeorienterat arbetsätt
väcker hopp:

<https://vimeo.com/710735451>

Kontakt:

agnes.lundstrom@socialstyrelsen.se

maria.boustedt-hedvall@socialstyrelsen.se